

РЕЦЕНЗІЯ

Кримінально-виконавче право України: підручник (у 2-х т.) / [Музика А.А., Конопельський В.Я., Письменський С.О. та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.Ю. Бараша. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, ФОР Кандиба Т.П. – 2018. – 986 с.

Сьогодні кримінально-виконавче право України знаходиться у процесі трансформування відповідно до європейських і міжнародних стандартів. По суті, триває «перезавантаження» кримінально-виконавчої системи України – від початку виведення її із системи Міністерства внутрішніх справ України до функціонування цієї системи у складі Міністерства юстиції України. Зазначений процес супроводжується, зокрема, ухваленням нових нормативно-правових актів та створенням установ, яких досі в Україні не було. Тому назріла необхідність створення нового підручника з кримінально-виконавчого права.

Розвиток пенітенціарної науки та практичні кроки у сфері пенітенціарної реформи дозволяють стверджувати, що кримінально-виконавче право України стало дійсно самостійною галуззю науки. Воно має свою теорію, предмет і метод, тісно взаємодіє з іншими науками. Кримінально-виконавчий кодекс України сформулював загальні положення виконання/відбування покарань, поняття та зміст основних його інститутів і норм, встановив обсяг і межі правового регулювання виконання кримінальних покарань.

На підставі викладеного видається вдалою ідея авторського колективу на чолі з доктором юридичних наук, професором Євгеном Барашом щодо видання ґрунтовного підручника, підготовленого відповідно до програми навчальної дисципліни «Кримінально-виконавче право» з урахуванням змін і доповнень до чинного кримінально-виконавчого законодавства. У підручнику висвітлені такі питання, як: поняття кримінально-виконавчого права і кримінально-виконавчої політики України; принципи кримінально-виконавчого права; інструментарій, теорія та методологія кримінально-виконавчого права; система кримінально-виконавчого законодавства, його співвідношення з внутрішнім законодавством України й міжнародними нормативно-правовими актами, кримінально-виконавчі правовідносини та правове становище всіх суб'єктів та інших учасників кримінально-виконавчого процесу, система органів та установ виконання покарань, компетенція й функції цих органів щодо застосування засобів кримінально-виконавчого впливу, форми контролю та нагляду за діяльністю органів та установ виконання покарань, порядок та умови виконання й відбування всіх видів кримінальних покарань, види, підстави та порядок звільнення засуджених від відбування покарання. Авторам вдалося логічно, повно та послідовно викласти навчальний матеріал, не порушуючи зв'язок між темами. У виданні сформовано уявлення про систему та зміст дисципліни кримінально-виконавчого права та його завдання.

До рецензованого підручника включено всі теми дисципліни. Висвітлюються основні поняття, категорії, концептуальні положення у доступному для засвоєння вигляді з постановкою, в окремих випадках, наукових проблем, що потребують розв'язання. При цьому зазначаються позиції різних авторів та дослідників, повідомляються останні досягнення науки, що допомагає цілісно сприймати матеріал підручника у поєднанні з творчим підходом до вирішення наукових питань.

Підручник складається із Загальної (том 1) та Особливої частин (том 2). Має 35 розділів, перелік використаної та рекомендованої літератури, кожен розділ містить перелік питань для самоконтролю. Його структура дозволила авторам детально розглянути різні аспекти кримінально-виконавчого права України.

Однією із переваг підручника є те, що автори дають чіткі визначення наукових термінів, які застосовуються в практичній діяльності. Це виключає можливість тлумачень, обумовлених різним розумінням одних і тих самих термінів.

Логічність і послідовність викладеного в підручнику матеріалу надає можливість стверджувати, що вивчення дисципліни за рецензованим підручником створить достатнє уявлення про кримінально-виконавче право України як навчальну дисципліну, її внутрішні зв'язки; в цілому це сприятиме застосуванню набутих знань. Підручник надає можливість здобувачам вищої освіти якісніше здійснювати самостійне навчання, що, як відомо, є однією з основних вимог Болонського процесу. Здобувачі вищої освіти

можуть користуватися викладеним матеріалом також під час написання курсових, дипломних і магістерських робіт.

Надзвичайно актуальними є: положення розділу 1 щодо розмежування понять кримінально-виконавчого права і кримінально-виконавчого законодавства, що ґрунтуються на концепціях загальної теорії права і рекомендаціях, викладених у міжнародно-правових документах (зокрема, «Rule of Law Checklist»), а також враховуючи наукові досягнення у сфері кримінально-виконавчого права; положення розділу 2 «Державна політика у сфері виконання покарань», в якому вдало визначено місце кримінально-виконавчої політики в політиці держави у сфері боротьби зі злочинністю, кримінальною та кримінологічною політикою держави. Також, позитивне враження складає розділ 10, що розкриває систему органів та установ виконання покарань України, їх соціальне призначення і завдання, види органів та установ виконання покарань та їх взаємодія із державними інституціями та громадськістю. Цікавим для читачів є розділ 30, в якому окремо оброблено особливості відбування покарання у вигляді позбавлення волі засудженими жінками. Особливу увагу привертає викладення матеріалу щодо правового статусу жінок, засуджених до позбавлення волі, а зокрема особливості відбування покарання засудженими вагітними жінками, матерями – годувальницями та жінками, які мають дітей до трьох років.

Порівняно з іншими підручниками «Кримінально-виконавче право України» у рецензованому виданні вперше висвітлені положення щодо інституту пробації. У розділі 34 «Звільнення засуджених від відбування покарання» ґрунтовно та всебічно проаналізовані норми кримінального та кримінально-виконавчого законодавства про зазначений інститут, зокрема норми про застосування амністії та здійснення помилування засуджених, порядок відповідного звільнення останніх.

Враховуючи викладене, є всі підстави стверджувати, що рецензований підручник заслуговує бути рекомендованим до використання у навчальному процесі студентами, курсантами, аспірантами, викладачами вищих навчальних закладів юридичного профілю, а також науковцями, практичними працівниками кримінально-виконавчої системи і правоохоронних органів, судьями та іншими юристами, які цікавляться проблемами кримінально-виконавчого права.

Водночас слід висловити побажання щодо подальшого вдосконалення структури рецензованої праці, до якої доцільно було б включити розділ „Глосарій”.

У цілому за змістом, структурою, логікою та послідовністю викладення матеріалу підручник «Кримінально-виконавче право України (в двох томах)» справляє позитивне враження, є оригінальним виданням, яке має наукову новизну та практичну цінність.

**Доктор юридичних наук,
професор**

О.Г. Колб